

396L0092

Οδηγία 96/92/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 19ης Δεκεμβρίου 1996 σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας
ΕΠΙΣΗΜΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΑΡΙΘ. L 027 της 30/01/1997 σ. 0020 - 0029

Κείμενο:

ΟΔΗΓΙΑ 96/92/ΕΚ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 19ης Δεκεμβρίου 1996 σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας

ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ,

Έχοντας υπόψη:

- τη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, και ιδίως το άρθρο 57 παράγραφος 2, το άρθρο 66 και το άρθρο 100 Α,
- την πρόταση της Επιτροπής (1),
- τη γνώμη της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής (2),
- Αποφασίζοντας με τη διαδικασία του άρθρου 189 Β της συνθήκης (3),
- Εκτιμώντας:

- (1) ότι ενδείκνυται να εγκριθούν μέτρα για την εξασφάλιση της ομαλής λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς ότι η εσωτερική αγορά περιλαμβάνει ένα χώρο χωρίς εσωτερικά σύνορα, μέσα στον οποίο εξασφαλίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, των προσώπων, των υπηρεσιών και των κεφαλαίων
- (2) ότι η ολοκλήρωση μιας ανταγωνιστικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας είναι σημαντικό βήμα προς την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς ενέργειας
- (3) ότι οι διατάξεις της παρούσας οδηγίας δεν θα πρέπει να επηρεάσουν την πλήρη εφαρμογή της συνθήκης, και ιδίως τις διατάξεις της σχετικά με την εσωτερική αγορά και τον ανταγωνισμό
- (4) ότι η δημιουργία της εσωτερικής αγοράς στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας αποδεικνύεται ιδιαίτερη σημαντική για να καταστεί πιο αποδοτική ή παραγωγή, μεταφορά και διανομή ηλεκτρικής ενέργειας, με παράλληλη ενίσχυση της ασφάλειας του εφοδιασμού και της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής οικονομίας και με σεβασμό της προστασίας του περιβάλλοντος
- (5) ότι η εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας πρέπει να δημιουργηθεί σταδιακά, προκειμένου η βιομηχανία να είναι δυνατόν να προσαρμοστεί στο νέο της περιβάλλον κατά τρόπο ευέλικτο και ορθολογικό και να ληφθούν υπόψη οι διαφορετικοί τρόποι της οργάνωσης των δικτύων ηλεκτρικής ενέργειας
- (6) ότι η δημιουργία της εσωτερικής αγοράς στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας πρέπει να ευνοεί τη διασύνδεση και τη διαλειτουργικότητα των δικτύων
- (7) ότι η οδηγία 90/547/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 29ης Οκτωβρίου 1990, για τη διαμετακόμιση ηλεκτρικής ενέργειας μέσω των μεγάλων δικτύων (4) και η οδηγία 90/377/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 29ης Ιουνίου 1990, σχετικά με μια κοινοτική διαδικασία για τη διαφάνεια των τιμών αερίου και ηλεκτρικής ενέργειας για το τελικό βιομηχανικό καταναλωτή (5), αποτέλεσαν μια πρώτη φάση για την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας
- (8) ότι η δημιουργία της εσωτερικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας απαιτεί τώρα τη λήψη περαιτέρω μέτρων
- (9) ότι, στην εσωτερική αγορά, οι επιχειρήσεις του τομέα ηλεκτρικής ενέργειας πρέπει να μπορούν να δρουν, με την επιφύλαξη της τήρησης των υποχρεώσεων παροχής υπηρεσιών κοινής ωφέλειας, με προοπτική την επίτευξη μιας ανταγωνιστικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας
- (10) ότι τα κράτη μέλη διαθέτουν σήμερα διαφορετικά συστήματα ρύθμισης του τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας, ως συνέπεια των διαρθρωτικών διαφορών στα κράτη μέλη
- (11) ότι, σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας, πρέπει να θεσπιστεί πλαίσιο γενικών αρχών σε κοινοτικό επίπεδο, αλλά ότι ο καθορισμός των συγκεκριμένων όρων εφαρμογής θα πρέπει να επαφίεται στα κράτη μέλη, τα οποία θα μπορούν να επιλέξουν το καταλληλότερο για την ιδιαίτερη κατάστασή τους καθεστώς
- (12) ότι, ανεξάρτητα από τον επικρατούντα τρόπο οργάνωσης της αγοράς, η πρόσβαση στο δίκτυο πρέπει να είναι ανοικτή σύμφωνα με την παρούσα οδηγία και να καταλήγει σε ισοδύναμα οικονομικά αποτελέσματα στα κράτη μέλη και συνεπώς σε άμεσα συγκρίσιμο επίπεδο ανοίγματος των αγορών και άμεσα συγκρίσιμο βαθμό πρόσβασης στις αγορές ηλεκτρικής ενέργειας

- (13) ότι, για ορισμένα κράτη μέλη, η επιβολή υποχρεώσεων παροχής υπηρεσίας κοινής ωφέλειας μπορεί να είναι αναγκαία προκειμένου να εξασφαλίζονται η ασφάλεια του εφοδιασμού, η προστασία των καταναλωτών και η προστασία του περιβάλλοντος, που, κατά τη γνώμη αυτών των κρατών μελών, δεν μπορεί να εγγυηθεί αναγκαστικά από μόνος του ο ελεύθερος ανταγωνισμός
- (14) ότι ο μακροπρόθεσμος προγραμματισμός μπορεί να αποτελέσει ένα από τα μέσα για την εκπλήρωση των εν λόγω υποχρεώσεων παροχής υπηρεσίας κοινής ωφέλειας
- (15) ότι η συνθήκη ορίζει συγκεκριμένους κανόνες σχετικά με του περιορισμούς της ελεύθερης κυκλοφορίας εμπορευμάτων και του ανταγωνισμού
- (16) ότι, ειδικότερα, το άρθρο 90 παράγραφος 1 της συνθήκης υποχρεώνει τα κράτη μέλη να τηρούν αυτούς τους κανόνες ως προς τις δημόσιες επιχειρήσεις και τις επιχειρήσεις στις οποίες έχουν χορηγήσει ειδικά ή αποτελεσματικά δικαιώματα
- (17) ότι το άρθρο 90 παράγραφος 2 της συνθήκης ορίζει ότι στους εν λόγω κανόνες υπόκεινται, υπό ορισμένες ειδικές προϋποθέσεις, και οι επιχειρήσεις οι επιφορτισμένες με τη διαχείριση υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος
- (18) ότι η εφαρμογή της παρούσας οδηγίας θα επηρεάσει τις δραστηριότητες των επιχειρήσεων αυτών
- (19) ότι, επομένως, όταν τα κράτη μέλη επιβάλλουν υποχρεώσεις παροχής υπηρεσιών κοινής ωφέλειας στις επιχειρήσεις του τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας, πρέπει να τηρούν τους οικείους κανόνες της συνθήκης, όπως τους ερμηνεύει το Δικαστήριο
- (20) ότι, κατά τη δημιουργία της εσωτερικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας, θα πρέπει να ληφθεί πλήρως υπόψη ο στόχος της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής, ιδίως σε τομείς όπως οι εθνικές ή ενδοκοινοτικές υποδομές που εξυπηρετούν τη μεταφορά ηλεκτρικής ενέργειας
- (21) ότι η απόφαση αριθ. 1254/96/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Ιουνίου 1996, για τον καθορισμό συνόλου προσανατολισμών σχετικά με τα διευρωπαϊκά δίκτυα στον τομέα της ενέργειας (6) έχει συμβάλει στην ανάπτυξη ολοκληρωμένων υποδομών μεταφοράς της ηλεκτρικής ενέργειας
- (22) ότι, συνεπώς, πρέπει να θεσπιστούν κοινοί κανόνες για την παραγωγή, τη μεταφορά και τα δίκτυα διανομής ηλεκτρικής ενέργειας
- (23) ότι το άνοιγμα της αγοράς παραγωγής μπορεί να γίνει με βάση δύο συστήματα, το σύστημα της διαδικασίας χορήγησης αδειάς και το σύστημα της διαδικασίας πρόσκλησης υποβολής προσφορών, τα οποία πρέπει να λειτουργούν με αντικειμενικά, διαφανή και αμερόληπτα κριτήρια
- (24) ότι, στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να ληφθεί υπόψη η κατάσταση των αυτοπαραγωγών και των ανεξάρτητων παραγωγών
- (25) ότι κάθε δίκτυο μεταφοράς πρέπει να υπόκειται σε κεντρικό σύστημα διαχείρισης και ελέγχου, προκειμένου να διασφαλίζεται η ασφάλεια, η αξιοπιστία και αποδοτικότητα του προς το συμφέρον των παραγωγών και των πελατών τους ότι, συνεπώς, θα πρέπει να διορίζεται διαχειριστής του δικτύου μεταφοράς, ο οποίος αναλαμβάνει την εκμετάλλευση, τη συντήρηση και, εάν χρειάζεται, την ανάπτυξη του ότι η δράση του εν λόγω διαχειριστή πρέπει να είναι αντικειμενική, διαφανής και αμερόληπτη
- (26) ότι οι τεχνικοί κανόνες για τη λειτουργία των δικτύων μεταφοράς και των απευθείας γραμμών πρέπει να είναι διαφανείς και να διασφαλίζουν τη διαλειτουργικότητα (27) ότι πρέπει να καθοριστούν αντικειμενικά και αμερόληπτα κριτήρια για την κατανομή του φορτίου μεταξύ των σταθμών παραγωγής
- (28) ότι, για λόγους προστασίας του περιβάλλοντος, μπορεί να δοθεί προτεραιότητα στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές
- (29) ότι, σε επίπεδο διανομής, μπορούν να χορηγούνται σε πελάτες, που βρίσκονται σε συγκεκριμένη ζώνη, δικαιώματα εφοδιασμού και ότι πρέπει να διορίζεται διαχειριστής για την εκμετάλλευση, τη συντήρηση και, εάν χρειάζεται, την ανάπτυξη κάθε δικτύου διανομής
- (30) ότι, για λόγους διαφάνειας και αμεροληψίας, η δραστηριότητα μεταφοράς των κάθετα ολοκληρωμένων επιχειρήσεων θα πρέπει να πραγματοποιείται ανεξάρτητα από τις άλλες δραστηριότητες
- (31) ότι ο μοναδικός αγοραστής πρέπει να ασκεί τη δραστηριότητά του χωριστά από τις δραστηριότητες παραγωγής και διανομής των κάθετα ολοκληρωμένων επιχειρήσεων ότι χρειάζεται να περιοριστεί η ροή πληροφοριών μεταξύ των δραστηριοτήτων του μοναδικού αγοραστή και των εν λόγω δραστηριοτήτων παραγωγής και διανομής

- (32) ότι οι λογαριασμοί όλων των ολοκληρωμένων επιχειρήσεων ηλεκτρικής ενέργειας θα πρέπει να παρουσιάζουν τη μεγαλύτερη δυνατή διαφάνεια, προκειμένου ιδίως να διαπιστώνονται ενδεχομένως καταχρήσεις δεσπόζουσας θέσης, όπως αδικαιολογήτως χαμηλά ή υψηλά τιμολόγια ή πρακτικές διακριτικής μεταχείρισης για ισοδύναμες παροχές ότι, για το σκοπό αυτό, πρέπει να τηρούνται χωριστοί λογαριασμοί για κάθε δραστηριότητα
- (33) ότι είναι επίσης ανάγκη να προβλεφθεί η πρόσβαση των αρμόδιων αρχών στους εσωτερικούς λογαριασμούς των επιχειρήσεων, δεόντως τηρουμένης της εμπιστευτικότητας
- (34) ότι, λόγω της ποικιλίας των διαρθρώσεων και της ιδιαιτερότητας των συστημάτων στα κράτη μέλη, θα πρέπει να προβλεφθούν εναλλακτικές δυνατότητες πρόσβασης στο δίκτυο, οι οποίες θα λειτουργούν σύμφωνα με αντικειμενικά, διαφανή και αμερόληπτα κριτήρια
- (35) ότι θα πρέπει να προβλεφθεί η δυνατότητα έγκρισης της κατασκευής και χρησιμοποίησης απευθείας γραμμών
- (36) ότι πρέπει να προβλεφθούν ρήτρες διασφάλισης και διαδικασίες επίλυσης των διαφορών
- (37) ότι θα πρέπει να αποφεύγεται κάθε κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης και κάθε εξοντωτική συμπεριφορά
- (38) ότι, λόγω του κινδύνου ιδιαίτερων δυσχερειών κατά την προσαρμογή των δικτύων σε ορισμένα κράτη μέλη, θα πρέπει να προβλεφθεί η δυνατότητα μεταβατικών καθεστώτων και παρεκκλίσεων, ιδίως για τη λειτουργία μικρών απομονωμένων δικτύων
- (39) ότι η παρούσα οδηγία συνιστά περαιτέρω φάση ελευθέρωσης ότι, και μετά τη θέση της σε εφαρμογή, θα διατηρηθούν εμπόδια στις εμπορικές συναλλαγές ηλεκτρικής ενέργειας μεταξύ των κρατών μελών ότι, συνεπώς, μπορεί να γίνουν προτάσεις για τη βελτίωση της λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας, υπό το φώς της κτηθείσας πείρας ότι η Επιτροπή θα πρέπει, ως εκ τούτου, να υποβάλει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο έκθεση σχετικά με την εφαρμογή της παρούσας οδηγίας,

ΕΞΕΔΩΣΑΝ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΟΔΗΓΙΑ:

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι

Πεδίο εφαρμογής και ορισμοί

Άρθρο 1

Η παρούσα οδηγία θεσπίζει κοινούς κανόνες που αφορούν την παραγωγή, τη μεταφορά και τη διανομή ηλεκτρικής ενέργειας. Ορίζει τους κανόνες σχετικά με την οργάνωση και λειτουργία του τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας, την πρόσβαση στην αγορά, τα κριτήρια και τις διαδικασίες που ισχύουν για τις προσκλήσεις υποβολής προσφορών και τη χορήγηση αδειών καθώς και την εκμετάλλευση των δικτύων.

Άρθρο 2

Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, νοούνται ως:

1. «παραγωγή»: η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας
2. «παραγωγός»: κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο το οποίο παράγει ηλεκτρική ενέργεια
3. «αυτοπαραγωγός»: κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο το οποίο παράγει ηλεκτρική ενέργεια κυρίως για ίδια χρήση
4. «ανεξάρτητος παραγωγός»:
 - α) ο παραγωγός που δεν ασκεί δραστηριότητες μεταφοράς ή διανομής στο έδαφος που καλύπτεται από το δίκτυο όπου είναι εγκατεστημένος
 - β) στα κράτη μέλη όπου δεν υπάρχει κάθετα ολοκληρωμένες επιχειρήσεις και όπου εφαρμόζεται διαδικασία πρόσκλησης προς υποβολή προσφορών, ο παραγωγός, σύμφωνα με τον ορισμό του στοιχείου α), ο οποίος ενδεχομένως δεν υπόκειται αποκλειστικά στην οικονομική προτεραιότητα του διασυνδεδεμένου δικτύου
5. «μεταφορά»: η μεταφορά ηλεκτρικής ενέργειας μέσω διασυνδεδεμένου δικτύου υψηλής τάσης με σκοπό την παροχή σε τελικούς πελάτες ή σε διανομείς

6. «διανομή»: η μεταφορά ηλεκτρικής ενέργειας σε δίκτυα διανομής μεσαίας και χαμηλής τάσης με σκοπό την παροχή σε πελάτες
7. «πελάτες»: οι χονδρικοί ή τελικοί αγοραστές ηλεκτρικής ενέργειας και εταιρείες διανομής
8. «χονδρέμποροι πελάτες»: φυσικά ή νομικά πρόσωπα, αν αναγνωρίζεται η ύπαρξή τους από τα κράτη μέλη, που αγοράζουν ή πωλούν ηλεκτρική ενέργεια και δεν μεταφέρουν, παράγουν ή διανέμουν εντός ή εκτός του δικτύου όπου είναι εγκατεστημένα
9. «τελικός πελάτης»: ο πελάτης που αγοράζει ηλεκτρική ενέργεια για ίδια χρήση
10. «διασυνδέσεις»: ο εξοπλισμός που χρησιμοποιείται για τη διασύνδεση των ηλεκτρικών δικτύων
11. «διασυνδεδεμένο δίκτυο»: το δίκτυο που αποτελείται από αριθμό δικτύων μεταφοράς και διανομής, τα οποία συνδέονται μεταξύ τους με μία ή περισσότερες διασυνδέσεις
12. «απευθείας γραμμή»: γραμμή ηλεκτρικής ενέργειας συμπληρωματική του διασυνδεδεμένου δικτύου
13. «οικονομική προτεραιότητα»: ιεραρχική ταξινόμηση των πηγών προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας βάσει οικονομικών κριτηρίων
14. «επικουρικές υπηρεσίες»: όλες οι υπηρεσίες οι αναγκαίες για τη λειτουργία δικτύου μεταφοράς ή διανομής
15. «χρήστης δικτύου»: κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που τροφοδοτεί ένα δίκτυο μεταφοράς ή διανομής ή που τροφοδοτείται από ένα τέτοιο δίκτυο
16. «προμήθεια»: η παράδοση ή/και η πώληση ηλεκτρικής ενέργειας σε πελάτες
17. «ολοκληρωμένη επιχείρηση ηλεκτρικής ενέργειας»: η επιχείρηση που είναι κάθετα ή οριζόντια ολοκληρωμένη
18. «κάθε ολοκληρωμένη επιχείρηση»: η επιχείρηση που ασκεί δύο ή περισσότερες από τις ακόλουθες δραστηριότητες: παραγωγή, μεταφορά και διανομή ηλεκτρικής ενέργειας
19. «οριζόντια ολοκληρωμένη επιχείρηση»: η επιχείρηση που ασκεί μία τουλάχιστον από τις δραστηριότητες παραγωγής προς πώληση ή μεταφοράς ή διανομής ηλεκτρικής ενέργειας, καθώς και άλλη δραστηριότητα άσχετη προς την ηλεκτρική ενέργεια
20. «διαδικασία πρόσκλησης προς υποβολή προσφορών»: η διαδικασία με την οποία πρόκειται να καλυφθούν προγραμματισμένες πρόσθετες ανάγκες και αντικατάσταση δυναμικότητας μέσω προμηθειών από νέο ή υφιστάμενο δυναμικό παραγωγής
21. «μακροπρόθεσμος προγραμματισμός»: ο προγραμματισμός των αναγκών για επενδύσεις σε παραγωγική και μεταφορική ικανότητα με μακροπρόθεσμη προοπτική, προκειμένου να καλυφθεί η ζήτηση ηλεκτρικής ενέργειας στο δίκτυο και να εξασφαλιστεί ο εφοδιασμός των πελατών
22. «μοναδικός αγοραστής»: κάθε νομικό πρόσωπο που είναι υπεύθυνο στο δίκτυο στο οποίο είναι εγκατεστημένο, για την ενοποιημένη διαχείριση του δικτύου μεταφοράς ή/και για τη συγκεκριμένη αγορά και πώληση ηλεκτρικής ενέργειας
23. «μικρό απομονωμένο δίκτυο»: κάθε δίκτυο με κατανάλωση κατώτερη των 2 500 GWh το 1996, στο οποίο ποσότητα κατώτερη του 5 % της ετήσιας κατανάλωσής του προέρχεται από διασύνδεση με άλλα δίκτυα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ II

Γενικοί κανόνες οργάνωσης του τομέα

Άρθρο 3

1. Τα κράτη μέλη, βάση της θεσμικής τους οργάνωσης και τηρώντας δεόντως την αρχή της επικουρικότητας, μεριμνούν ώστε, με την επιφύλαξη της παραγράφου 2, η εκμετάλλευση των επιχειρήσεων ηλεκτρικής ενέργειας να διενεργείται σύμφωνα με τις αρχές της παρούσας οδηγίας, με προοπτική την επίτευξη μιας ανταγωνιστικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας, και να μην γίνονται διακρίσεις μεταξύ επιχειρήσεων όσον αφορά τα δικαιώματα ή τις υποχρεώσεις τους. Οι δύο μέθοδοι πρόσβασης στα δίκτυα, που αναφέρονται στα άρθρα 17 και 18, πρέπει να οδηγούν σε ισοδύναμα οικονομικά αποτελέσματα και συνεπώς σε άμεσα συγκρίσιμο επίπεδο ανοίγματος των αγορών και σε άμεσα συγκρίσιμο βαθμό πρόσβασης στις αγορές ηλεκτρικής ενέργειας.
2. Τηρώντας πλήρως τις οικείες διατάξεις της συνθήκης, και ιδίως το άρθρο 90, τα κράτη μέλη μπορούν να επιβάλλουν στις επιχειρήσεις ηλεκτρισμού υποχρεώσεις παροχής υπηρεσιών κοινής ωφέλειας, προς το γενικότερο οικονομικό συμφέρον, οι οποίες μπορούν να αφορούν την ασφάλεια, συμπεριλαμβανομένης της ασφάλειας εφοδιασμού, την τακτική παροχή, την ποιότητα και τις τιμές, καθώς και την προστασία του περιβάλλοντος. Οι υποχρεώσεις αυτές πρέπει να ορίζονται σαφώς, να

είναι διαφανείς, αμερόληπτες και επαληθεύσιμες. Οι εν λόγω υποχρεώσεις, καθώς και οι ενδεχόμενες αναθεωρήσεις τους, δημοσιεύονται και κοινοποιούνται αμελλητί από τα κράτη μέλη στην Επιτροπή. Ως μέσο για την υλοποίηση των προαναφερομένων υποχρεώσεων παροχής υπηρεσιών κοινής ωφέλειας, μπορούν όσα κράτη μέλη το επιθυμούν να εφαρμόσουν μακροπρόθεσμο προγραμματισμό.

3. Τα κράτη μέλη μπορούν να αποφασίσουν να μην εφαρμόζουν τις διατάξεις των άρθρων 5, 6, 17, 18 και 21, στο μέτρο που η εφαρμογή τους θα παρεμποδίζε, από νομική ή πραγματική άποψη, την εκπλήρωση των υποχρεώσεων που επιβάλλονται στις επιχειρήσεις ηλεκτρισμού προς το κοινό οικονομικό συμφέρον, και εφόσον η ανάπτυξη των συναλλαγών δεν επηρεάζεται σε βαθμό αντίθετο με τα συμφέροντα της Κοινότητας. Τα συμφέροντα της Κοινότητας περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, την ύπαρξη ανταγωνισμού όσον αφορά τους επιλέξιμους πελάτες σύμφωνα με την παρούσα οδηγία και το άρθρο 90 της συνθήκης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ III

Παραγωγή

Άρθρο 4

Για την κατασκευή νέων εγκαταστάσεων παραγωγής, τα κράτη μέλη μπορούν να επιλέγουν μεταξύ διαδικασίας χορήγησης αδείας ή/και συστήματος πρόσκλησης υποβολής προσφορών. Οι άδειες χορηγούνται και οι προσκλήσεις υποβολής προσφορών πραγματοποιούνται σύμφωνα με αντικειμενικά διαφανή και αμερόληπτα κριτήρια.

Άρθρο 5

1. Όταν επιλέγουν τη διαδικασία χορήγησης αδειών, τα κράτη μέλη καθορίζουν τα κριτήρια χορήγησης των αδειών κατασκευής δυναμικού παραγωγής στο έδαφός τους. Τα κριτήρια αυτά μπορούν να αφορούν:
 - α) την ασφάλεια και την προστασία των δικτύων ηλεκτρικής ενέργειας, των εγκαταστάσεων και του συνδεδεμένου εξοπλισμού
 - β) την προστασία του περιβάλλοντος
 - γ) τη χρήση γης και τη χωροθέτηση
 - δ) τη χρήση δημόσιων εκτάσεων
 - ε) την ενεργειακή απόδοση
 - στ) τη φύση των πρωτογενών πηγών
 - ζ) τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του αιτούντος, όπως τεχνικές, οικονομικές και χρηματοοικονομικές δυνατότητες
 - η) τις διατάξεις του άρθρου 3.
2. Τα λεπτομερή κριτήρια και οι διαδικασίες δημοσιοποιούνται.
3. Οι αιτούντες πληροφορούνται τους λόγους τυχόν άρνησης χορήγησης μιας άδειας, οι οποίοι πρέπει να είναι αντικειμενικοί και αμερόληπτοι. Οι λόγοι πρέπει να είναι απολύτως βάσιμοι και δεόντως τεκμηριωμένοι διαβιβάζονται προς ενημέρωση στην Επιτροπή. Πρέπει να παρέχονται στον αιτούντα διαδικασίες προσφυγής.

Άρθρο 6

1. Όταν επιλέγουν τη διαδικασία πρόσκλησης υποβολής προσφορών, τα κράτη μέλη ή κάθε αρμόδιος οργανισμός που ορίζεται από το οικείο κράτος μέλος συντάσσουν κατάλογο απογραφής των νέων μέσων παραγωγής, συμπεριλαμβανομένης της αντικατάστασης δυναμικότητας, βάσει των τακτικών προβλέψεων που αναφέρονται στην παράγραφο 2. Στον κατάλογο αυτό λαμβάνονται υπόψη οι ανάγκες διασύνδεσης των δικτύων. Η ανάθεση της κατασκευής του απαιτούμενου δυναμικού γίνεται με πρόσκληση υποβολής προσφορών, σύμφωνα με τη διαδικασία που ορίζεται στο παρόν άρθρο.
2. Ο διαχειριστής του δικτύου μεταφοράς ή κάθε άλλη αρμόδια αρχή που ορίζεται από το οικείο κράτος μέλος καταρτίζει και δημοσιεύει υπό τον έλεγχο του κράτους, τουλάχιστον κάθε δύο έτη, τακτικές προβλέψεις όσον αφορά το δυναμικό παραγωγής και μεταφοράς που ενδέχεται να συνδεθεί με το δίκτυο, τις ανάγκες διασύνδεσης με άλλα δίκτυα, το δυνητικό δυναμικό μεταφοράς και τη ζήτηση ηλεκτρικής ενέργειας. Οι προβλέψεις αυτές καλύπτουν περίοδο που ορίζεται από κάθε κράτος μέλος.

3. Οι λεπτομέρειες για τη διαδικασία πρόσκλησης υποβολής προσφορών για τα μέσα παραγωγής δημοσιεύονται στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων τουλάχιστον έξι μήνες πριν από την ημερομηνία λήξης της προθεσμίας για υποβολή προσφορών.
Η συγγραφή υποχρεώσεων τίθεται εγκαίρως στη διάθεση κάθε ενδιαφερόμενης επιχείρησης εγκατεστημένης στο έδαφος κράτους μέλους, ώστε να της δοθεί επαρκής χρόνος για να υποβάλει προσφορά.
Η συγγραφή υποχρεώσεων περιέχει τη λεπτομερή περιγραφή των προδιαγραφών της σύμβασης, της ακολουθητέας από όλους τους υποψηφίους διαδικασίας, καθώς και εξαντλητικό κατάλογο των κριτηρίων που διέπουν την επιλογή των υποψηφίων και την ανάθεση της σύμβασης. Οι προδιαγραφές αυτές μπορούν να αφορούν και τους τομείς που αναφέρονται στο άρθρο 5 παράγραφος 1.
4. Όταν η πρόσκληση υποβολής προσφορών αφορά το απαιτούμενο δυναμικό παραγωγής, πρέπει να λαμβάνει υπόψη και τις προσφορές προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας που είναι εγγυημένες μακροπρόθεσμα και προέρχονται από υφιστάμενες μονάδες παραγωγής, εφόσον με τον τρόπο αυτό επιτρέπεται η κάλυψη πρόσθετων απαιτήσεων.
5. Τα κράτη μέλη ορίζουν μια αρχή ή ένα δημόσιο είτε ιδιωτικό οργανισμό ανεξάρτητο από τις δραστηριότητες παραγωγής, μεταφοράς και διανομής ηλεκτρικής ενέργειας, ο οποίος θα είναι υπεύθυνος για τη διοργάνωση, την παρακολούθηση και τον έλεγχο της διαδικασίας πρόσκλησης προς υποβολή προσφορών. Η εν λόγω αρχή ή ο οργανισμός αυτός λαμβάνει κάθε αναγκαίο μέτρο προκειμένου να διασφαλιστεί η εμπιστευτικότητα των στοιχείων που περιέχονται στις προσφορές.
6. Ωστόσο, στα κράτη μέλη που έχουν επιλέξει τη διαδικασία πρόσκλησης υποβολής προσφορών, πρέπει να είναι δυνατόν για τους αυτοπαραγωγούς και τους ανεξάρτητους παραγωγούς να λαμβάνουν άδεια βάσει αντικειμενικών, διαφανών και αμερόληπτων κριτηρίων σύμφωνα με τα άρθρα 4 και 5.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV

Εκμετάλλευση του δικτύου μεταφοράς

Άρθρο 7

1. Τα κράτη μέλη ορίζουν, ή ζητούν από επιχειρήσεις που είναι ιδιοκτήτριες των δικτύων μεταφοράς να ορίσουν, για τη χρονική περίοδο που θα καθορισθεί από τα κράτη μέλη βάσει κριτηρίων απόδοσης και οικονομικής ισορροπίας, διαχειριστή ο οποίος είναι υπεύθυνος για την εκμετάλλευση, διασφάλιση της συντήρησης και, εφόσον κριθεί αναγκαίο, ανάπτυξη του δικτύου μεταφοράς σε μια δεδομένη ζώνη, καθώς και των διασυνδέσεων του με άλλα δίκτυα προκειμένου να εξασφαλίζεται ο εφοδιασμός.
2. Τα κράτη μέλη μεριμνούν για την εκπόνηση και τη δημοσίευση τεχνικών κανόνων που ορίζουν τις στοιχειώδεις τεχνικές απαιτήσεις για το σχεδιασμό και τη λειτουργία όσον αφορά τη σύνδεση στο δίκτυο εγκαταστάσεων παραγωγής, δικτύων διανομής, εξοπλισμού άμεσα συνδεδεμένων καταναλωτών, κυκλωμάτων διασυνδέσεων και απευθείας γραμμών. Οι απαιτήσεις αυτές πρέπει να εξασφαλίζουν τη διαλειτουργικότητα των δικτύων, να είναι αντικειμενικές και αμερόληπτες. Κοινοποιούνται στην Επιτροπή, σύμφωνα με το άρθρο 8 της οδηγίας 83/189/ΕΟΚ, του Συμβουλίου, της 28ης Μαρτίου 1983, για την καθιέρωση μιας διαδικασίας πληροφόρησης στον τομέα των τεχνικών προτύπων και προδιαγραφών (7).
3. Ο διαχειριστής του δικτύου μεταφοράς είναι υπεύθυνος για τη διαχείριση των ροών ενέργειας στο δίκτυο και πρέπει να συνεκτιμά τις ανταλλαγές με άλλα διασυνδεδεμένα δίκτυα. Για το σκοπό αυτό, ο διαχειριστής του δικτύου μεταφοράς είναι υπεύθυνος για να εξασφαλίζει την ασφάλεια, αξιοπιστία και αποδοτικότητα του δικτύου και, στα πλαίσια αυτά, για να μεριμνά ώστε να είναι διαθέσιμες όλες οι αναγκαίες επικουρικές υπηρεσίες.
4. Ο διαχειριστής του δικτύου μεταφοράς παρέχει στο διαχειριστή κάθε άλλου δικτύου, με το οποίο είναι διασυνδεδεμένο το δίκτυό του, πληροφορίες επαρκείς για την ασφαλή και αποδοτική λειτουργία, καθώς και τη συντονισμένη ανάπτυξη και τη διαλειτουργικότητα του διασυνδεδεμένου δικτύου.
5. Ο διαχειριστής του δικτύου μεταφοράς αποφεύγει κάθε διάκριση μεταξύ των χρηστών ή των κατηγοριών χρηστών του δικτύου, και δη κάθε διάκριση υπέρ των θυγατρικών του επιχειρήσεων ή μετόχων του.
6. Εάν το δίκτυο μεταφοράς δεν είναι ήδη ανεξάρτητο από τις δραστηριότητες του τομέα της παραγωγής και της διανομής, ο διαχειριστής πρέπει να είναι ανεξάρτητος, τουλάχιστον σε επίπεδο διαχείρισης, από τις άλλες δραστηριότητες που δεν συνδέονται με το δίκτυο μεταφοράς.

Άρθρο 8

1. Ο διαχειριστής του δικτύου μεταφοράς είναι υπεύθυνος για την κατανομή φορτίων στις εγκαταστάσεις παραγωγής που βρίσκονται στη ζώνη του και για τον καθορισμό της χρήσης των διασυνδέσεων με τα άλλα δίκτυα.
2. Με την επιφύλαξη της προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας βάσει συμβατικών υποχρεώσεων, συμπεριλαμβανομένων των απορρεουσών από τους όρους της πρόσκλησης προς υποβολή προσφορών, η κατανομή φορτίων στις εγκαταστάσεις παραγωγής και η χρήση των διασυνδέσεων γίνεται βάσει κριτηρίων που μπορεί να εγκρίνονται από το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος και τα οποία πρέπει να είναι αντικειμενικά, να δημοσιεύονται και να εφαρμόζονται χωρίς διακρίσεις προκειμένου να εξασφαλίζουν την ομαλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας. Λαμβάνουν υπόψη την οικονομική προτεραιότητα της ηλεκτρικής ενέργειας που προέρχεται από διαθέσιμες εγκαταστάσεις παραγωγής ή από μεταφορές μέσω διασύνδεσης καθώς και τους τεχνικούς περιορισμούς του δικτύου.
3. Το κράτος μέλος δικαιούται να επιβάλει στο διαχειριστή, όταν κατανέμει τα φορτία στις εγκαταστάσεις παραγωγής, να δίδει προτεραιότητα στις εγκαταστάσεις παραγωγής που χρησιμοποιούν ανανεώσιμες πηγές ενέργειας ή απορρίματα ή που παράγουν συνδυασμένα ενέργεια και θερμότητα.
4. Ένα κράτος μέλος μπορεί, για λόγους ασφαλείας εφοδιασμού, να επιτάσσει να δίδεται προτεραιότητα κατά την κατανομή φορτίων στις εγκαταστάσεις παραγωγής που χρησιμοποιούν εγχώριες πηγές πρωτογενούς ενεργειακού καυσίμου, σε αναλογία που δεν υπερβαίνει κατά τη διάρκεια ενός ημερολογιακού έτους το 15 % της συνολικής ποσότητας πρωτογενούς ενέργειας η οποία απαιτείται για την παραγωγή του ηλεκτρισμού που καταναλώνεται στο εν λόγω κράτος μέλος.

Άρθρο 9

Ο διαχειριστής του δικτύου μεταφοράς οφείλει να τηρεί την εμπιστευτικότητα των εμπορικά αιαίσθητων πληροφοριών οι οποίες περιέρχονται εις γνώση του κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ V

Εκμετάλλευση του δικτύου διανομής

Άρθρο 10

1. Τα κράτη μέλη μπορούν να υποχρεώσουν τις εταιρείες διανομής να εφοδιάζουν πελάτες που βρίσκονται σε μια δεδομένη ζώνη. Το τιμολόγιο αυτών των προμηθειών μπορεί να ρυθμιστεί προκειμένου, για παράδειγμα, να διασφαλίζεται η ίση μεταχείριση των συγκεκριμένων πελατών.
2. Τα κράτη μέλη ορίζουν, ή ζητούν από τις επιχειρήσεις που είναι ιδιοκτήτριες των δικτύων διανομής ή υπεύθυνες για αυτά να ορίσουν, διαχειριστή υπεύθυνο για την εκμετάλλευση, την εξασφάλιση της συντήρησης και, εάν χρειάζεται, την ανάπτυξη του δικτύου διανομής σε μια δεδομένη ζώνη, καθώς και των διασυνδέσεών του με άλλα δίκτυα.
3. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε ο διαχειριστής να ενεργεί σύμφωνα με τα άρθρα 11 και 12.

Άρθρο 11

1. Ο διαχειριστής του δικτύου διανομής φροντίζει να διασφαλίζει την ασφάλεια, αξιοπιστία και αποδοτικότητα του δικτύου στη ζώνη που καλύπτει, σεβόμενος δεόντως το περιβάλλον. 2. Εν πάση περιπτώσει, οφείλει να απέχει από κάθε διάκριση μεταξύ των χρηστών ή των κατηγοριών χρηστών του δικτύου, και ιδίως από διακρίσεις υπέρ των θυγατρικών επιχειρήσεων ή των μετόχων του.
3. Το κράτος μέλος δικαιούται να επιβάλει στο διαχειριστή του δικτύου διανομής, κατά την κατανομή των φορτίων στις εγκαταστάσεις παραγωγής, να δίδει προτεραιότητα στις εγκαταστάσεις παραγωγής που χρησιμοποιούν ανανεώσιμες πηγές ενέργειας ή απορρίματα ή που παράγουν συνδυασμένα ενέργεια και θερμότητα.

Άρθρο 12

Ο διαχειριστής του δικτύου διανομής οφείλει να τηρεί την εμπειστευτικότητα των εμπορικά ευαίσθητων πληροφοριών οι οποίες περιέχονται εις γνώση του κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VI

Διαχωρισμός και διαφάνεια λογαριασμών

Άρθρο 13

Τα κράτη μέλη ή κάθε αρμόδια αρχή που ορίζουν καθώς και οι αρμόδιες για την επίλυση των διαφορών αρχές που αναφέρονται στο άρθρο 20 παράγραφος 3, έχουν δικαίωμα πρόσβασης στους λογαριασμούς των επιχειρήσεων παραγωγής, μεταφοράς ή διανομής, τους οποίους χρειάζονται να συμβουλευθούν κατά τη διενέργεια των ελέγχων τους.

Άρθρο 14

1. Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να διασφαλίζεται ότι οι λογαριασμοί των επιχειρήσεων ηλεκτρισμού τηρούνται σύμφωνα με τις παραγράφους 2 έως 5.
2. Ανεξάρτητα από το ιδιοκτησιακό καθεστώς ή τη νομική μορφή τους, οι επιχειρήσεις ηλεκτρισμού καταρτίζουν, δημοσιεύουν και υποβάλλουν σε έλεγχο τους ετήσιους λογαριασμούς τους σύμφωνα με τους εθνικούς κανόνες τους σχετικούς με τους ετήσιους λογαριασμούς των κεφαλαιουχικών εταιρειών οι οποίοι έχουν θεσπιστεί με την τέταρτη οδηγία 78/660/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 25ης Ιουλίου 1978, βασισμένη στο άρθρο 54 παράγραφος 3 στοιχείο ζ) της συνθήκης περί των ετήσιων λογαριασμών εταιρειών ορισμένων μορφών (8). Οι επιχειρήσεις που δεν υποχρεούνται από τον νόμο να δημοσιεύουν τους ετήσιους λογαριασμούς τους, οφείλουν να τηρούν στα κεντρικά γραφεία τους αντίγραφα στη διάθεση του κοινού.
3. Οι ολοκληρωμένες ηλεκτρικές επιχειρήσεις τηρούν, στην εσωτερική λογιστική τους, χωριστούς λογαριασμούς για τις δραστηριότητες παραγωγής, μεταφοράς και διανομής, και, όπου χρειάζεται, σε ενοποιημένη βάση, για τις άλλες δραστηριότητες εκτός του τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας, όπως ακριβώς θα έπρατταν εάν οι εν λόγω δραστηριότητες ασκούνταν από διαφορετικές επιχειρήσεις, προκειμένου να αποφεύγονται οι διακρίσεις, οι διασταυρούμενες επιχορηγήσεις και οι στρεβλώσεις του ανταγωνισμού. Στο παράρτημα των λογαριασμών τους, περιλαμβάνουν ισολογισμό και λογαριασμό αποτελεσμάτων χρήσεως για κάθε δραστηριότητα.
4. Οι επιχειρήσεις διευκρινίζουν, σε παράρτημα των ετήσιων λογαριασμών τους, τους κανόνες κατανομής του ενεργητικού και παθητικού και των δαπανών και εσόδων τους οποίους εφαρμόζουν για την κατάρτιση των χωριστών λογαριασμών που αναφέρονται στην παράγραφο 3. Οι κανόνες αυτοί μπορούν να τροποποιούνται μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις. Οι τροποποιήσεις αυτές πρέπει να επισημαίνονται στο παράρτημα και να αιτιολογούνται δεόντως.
5. Οι ετήσιοι λογαριασμοί παραθέτουν, σε παράρτημα, τις σημαντικές πράξεις που έχουν πραγματοποιηθεί με τις συνδεδεμένες επιχειρήσεις, κατά την έννοια του άρθρου 41 της έβδομης οδηγίας 83/349/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 13ης Ιουνίου 1983, βασισμένη στο άρθρο 54 παράγραφος 3 στοιχείο ζ) της συνθήκης για τους ενοποιημένους λογαριασμούς (9) ή με τις συγγενείς επιχειρήσεις, κατά την έννοια του άρθρου 33 παράγραφος 1 της ίδιας οδηγίας ή με τις επιχειρήσεις που ανήκουν στους ίδιους μετόχους.

Άρθρο 15

1. Τα κράτη μέλη που ορίζουν ως μοναδικό αγοραστή μια κάθετα ολοκληρωμένη επιχείρηση ηλεκτρισμού ή μέρος μιας κάθετα ολοκληρωμένης επιχείρησης ηλεκτρισμού, θεσπίζουν διατάξεις που ορίζουν ότι ο μοναδικός αγοραστής πρέπει να ασκεί τη δραστηριότητά του χωριστά από τις δραστηριότητες παραγωγής και διανομής της ολοκληρωμένης επιχείρησης.
2. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι δεν υπάρχει ροή πληροφοριών μεταξύ των δραστηριοτήτων μοναδικού αγοραστή των κάθετα ολοκληρωμένων επιχειρήσεων ηλεκτρισμού και των δραστηριοτήτων παραγωγής και διανομής αυτών των επιχειρήσεων, εκτός των πληροφοριών που είναι αναγκαίες για την εκτέλεση των καθηκόντων του μοναδικού αγοραστή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VII

Οργάνωση της πρόσβασης στο δίκτυο

Άρθρο 16

Για την οργάνωση της πρόσβασης στο δίκτυο, τα κράτη μέλη μπορούν να επιλέγουν μεταξύ των διαδικασιών του άρθρου 17 ή/και του άρθρου 18. Αμφότερες οι διαδικασίες εφαρμόζονται σύμφωνα με αντικειμενικά, διαφανή και αμερόληπτα κριτήρια.

Άρθρο 17

1. Στην περίπτωση πρόσβασης στο δίκτυο κατόπιν διαπραγματεύσεων, τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα ώστε οι παραγωγοί και, όπου τα κράτη μέλη επιτρέπουν την ύπαρξή τους, οι επιχειρήσεις προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας και οι επιλέξιμοι πελάτες, εντός και εκτός του εδάφους που καλύπτεται από το δίκτυο, να μπορούν να διαπραγματεύονται την πρόσβαση στο δίκτυο προκειμένου να συνάπτουν συμβάσεις προμηθειών μεταξύ τους βάσει εθελοντικών εμπορικών συμφωνιών.
2. Στην περίπτωση που ο επιλέξιμος πελάτης είναι συνδεδεμένος με το δίκτυο διανομής, η πρόσβαση στο δίκτυο πρέπει να αποτελεί αντικείμενο διαπραγματεύσεως με το διαχειριστή του συγκεκριμένου δικτύου διανομής και, εάν χρειάζεται, με το διαχειριστή του δικτύου μεταφοράς.
3. Για την προώθηση της διαφάνειας και τη διευκόλυνση των διαπραγματεύσεων πρόσβασης στο δίκτυο, οι διαχειριστές των δικτύων πρέπει να δημοσιεύσουν, το πρώτο έτος εφαρμογής της παρούσας οδηγίας, ενδεικτική κλίμακα των τιμών για τη χρήση των δικτύων μεταφοράς και διανομής. Στο μέτρο του δυνατού, για τα επόμενα έτη, οι δημοσιευόμενες ενδεικτικές τιμές θα πρέπει να βασίζονται στο μέσο όρο των τιμών που έχουν συμφωνηθεί στις διαπραγματεύσεις του προηγούμενου δωδεκαμήνου.
4. Τα κράτη μέλη μπορούν επίσης να επιλέγουν σύστημα ρυθμιζόμενης πρόσβασης στο δίκτυο που παρέχει στους επιλέξιμους πελάτες δικαίωμα πρόσβασης, βάσει δημοσιευόμενων τιμολογίων για τη χρήση των δικτύων μεταφοράς και διανομής, τουλάχιστον ισοδύναμο, ως προς την πρόσβαση στο δίκτυο, με τα άλλα συστήματα πρόσβασης του παρόντος κεφαλαίου.
5. Ο διαχειριστής του συγκεκριμένου δικτύου μεταφοράς ή διανομής μπορεί να αρνηθεί την πρόσβαση εφόσον δεν διαθέτει το αναγκαίο δυναμικό. Η άρνηση πρέπει να είναι δεόντως αιτιολογημένη, ιδίως σε σχέση με το άρθρο 3.

Άρθρο 18

1. Στην περίπτωση του συστήματος του μοναδικού αγοραστή, τα κράτη μέλη ορίζουν ένα νομικό πρόσωπο ως μοναδικό αγοραστή εντός του εδάφους που καλύπτει ο διαχειριστής του δικτύου. Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα ώστε:
 - i) να δημοσιεύεται τιμολόγιο άνευ διακρίσεων για τη χρησιμοποίηση των δικτύων μεταφοράς ή διανομής
 - ii) οι επιλέξιμοι πελάτες να είναι ελεύθεροι να συνάπτουν συμβάσεις προμηθειών, για την κάλυψη των αναγκών τους, με παραγωγούς και, όπου τα κράτη μέλη επιτρέπουν την ύπαρξή τους, με επιχειρήσεις προμήθειας, εκτός του εδάφους που καλύπτεται από το δίκτυο
 - iii) οι επιλέξιμοι πελάτες να είναι ελεύθεροι να συνάπτουν συμβάσεις προμηθειών, για την κάλυψη των αναγκών τους, με παραγωγούς εντός του εδάφους που καλύπτεται από το δίκτυο
 - iv) οι ανεξάρτητοι παραγωγοί να διαπραγματεύονται την πρόσβαση στο δίκτυο με τους διαχειριστές των δικτύων μεταφοράς και διανομής, με σκοπό τη σύναψη συμβάσεων προμηθειών με επιλέξιμους πελάτες εκτός του δικτύου, βάσει εθελοντικής εμπορικής συμφωνίας.
2. Ο μοναδικός αγοραστής μπορεί να υποχρεωθεί να αγοράσει ηλεκτρική ενέργεια η οποία απετέλεσε αντικείμενο σύμβασης μεταξύ ενός επιλέξιμου πελάτη και ενός παραγωγού εγκατεστημένου εντός ή εκτός του εδάφους που καλύπτεται από το δίκτυο σε τιμή ίση με την τιμή πώλησης την οποία προσφέρει ο μοναδικός αγοραστής στους επιλέξιμους πελάτες του μείον την τιμή του δημοσιευμένου τιμολογίου που αναφέρεται στην παράγραφο 1 σημείο i).
3. Εάν δεν επιβάλλεται στον μοναδικό αγοραστή η υποχρέωση αγοράς της παραγράφου 2, τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα για να διασφαλίσουν ότι οι συμβάσεις προμηθειών που αναφέρονται στην παράγραφο 1 σημεία ii) και iii) εκτελούνται είτε με πρόσβαση στο δίκτυο βάσει του δημοσιευμένου τιμολογίου της παραγράφου 1 σημείο i), είτε με συμφωνημένη κατόπιν

διαπραγματεύσεων πρόσβαση στο δίκτυο σύμφωνα με τους όρους του άρθρου 17. Στην τελευταία περίπτωση, ο μοναδικός αγοραστής δεν θα έχει υποχρέωση να δημοσιεύσει τιμολόγια άνευ διακρίσεων για τη χρήση του δικτύου μεταφοράς και διανομής.

4. Ο μοναδικός αγοραστής μπορεί να αρνηθεί την πρόσβαση στο δίκτυο και μπορεί να αρνηθεί να αγοράσει ηλεκτρική ενέργεια από τους επιλέξιμους πελάτες, εφόσον δεν διαθέτει το απαραίτητο δυναμικό μεταφοράς ή διανομής. Η άρνηση πρέπει να είναι δεόντως αιτιολογημένη, ιδίως σε σχέση με το άρθρο 3.

Άρθρο 19

1. Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα για να εξασφαλίσουν το άνοιγμα των αγορών τους στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας, έτσι ώστε να μπορούν να συνάπτονται συμβάσεις υπό τους όρους των άρθρων 17 και 18 τουλάχιστον μέχρις ένα σημαντικό βαθμό.
 - Τα μέτρα αυτά κοινοποιούνται ετησίως στην Επιτροπή.
 - Το μερίδιο της εθνικής αγοράς υπολογίζεται με βάση το κοινοτικό μερίδιο ηλεκτρικής ενέργειας που καταναλώνεται από τους τελικούς καταναλωτές που καταναλώνουν περισσότερο από 40 GWh ανά έτος (κατά σημείο κατανάλωσης, συμπεριλαμβανομένης της αυτοπαραγωγής).
 - Το μέσο κοινοτικό μερίδιο υπολογίζεται από την Επιτροπή με βάση πληροφορίες που της παρέχουν τακτικά τα κράτη μέλη. Η Επιτροπή δημοσιεύει το μέσο αυτό κοινοτικό μερίδιο που καθορίζει το βαθμό ανοίγματος της αγοράς, στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων πριν από τον Νοέμβριο κάθε έτους, μαζί με τις κατάλληλες επεξηγηματικές πληροφορίες για τον υπολογισμό.
2. Το αναφερόμενο στην παράγραφο 1 μερίδιο της εθνικής αγοράς θα αυξάνεται σταδιακά κατά τη διάρκεια περιόδου έξι ετών. Η αύξηση αυτή θα υπολογίζεται με τη μείωση του αναφερόμενου στην παράγραφο 1 κοινοτικού ορίου κατανάλωσης των 40 GWh, από 40 GWh στο επίπεδο των 20 GWh ετήσιας κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας τρία έτη μετά την έναρξη ισχύος της παρούσας οδηγίας και στο επίπεδο των 9 GWh ετήσιας κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας έξι έτη μετά την έναρξη ισχύος της παρούσας οδηγίας.
3. Τα κράτη μέλη καθορίζουν τους εντός του εδάφους τους πελάτες που αντιπροσωπεύουν τα μερίδια που καθορίζονται στις παραγράφους 1 και 2, οι οποίοι έχουν τη νομική ικανότητα να συνάπτουν συμβάσεις προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας σύμφωνα με τα άρθρα 17 και 18. Όλοι οι τελικοί καταναλωτές που καταναλώνουν περισσότερο από 100 GWh ετησίως (κατά σημείο κατανάλωσης και συμπεριλαμβανομένης της αυτοπαραγωγής) πρέπει να περιλαμβάνονται στην παραπάνω κατηγορία.

Οι εταιρείες διανομής, εάν δεν έχουν ήδη οριστεί ως επιλέξιμοι πελάτες δυνάμει της παρούσας παραγράφου, έχουν τη νομική ικανότητα να συνάπτουν συμβάσεις υπό τους όρους των άρθρων 17 και 18 για την ποσότητα ηλεκτρικής ενέργειας την οποία καταναλώνουν οι πελάτες τους που έχουν καθοριστεί ως επιλέξιμοι εντός του δικτύου διανομής τους, προκειμένου να τους την προμηθεύουν.
4. Τα κράτη μέλη δημοσιεύουν μέχρι τις 31 Ιανουαρίου κάθε έτους τα κριτήρια για τον καθορισμό των επιλέξιμων πελατών, οι οποίοι μπορούν να συνάπτουν συμβάσεις με βάση τους όρους που αναφέρονται στα άρθρα 17 και 18. Οι πληροφορίες αυτές, μαζί με κάθε άλλη πληροφορία που τεκμηριώνει το άνοιγμα της αγοράς σύμφωνα με την παράγραφο 1, αποστέλλονται στην Επιτροπή προς δημοσίευση στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Η Επιτροπή μπορεί να ζητήσει από κράτος μέλος τροποποίηση των προδιαγραφών του, όπως αναφέρονται στην παράγραφο 3, εφόσον παρακωλύουν την ορθή εφαρμογή της παρούσας οδηγίας σχετικά με την ομαλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας. Εάν το κράτος μέλος δεν συμμορφωθεί προς το αίτημα αυτό εντός τριών μηνών, λαμβάνεται τελική απόφαση σύμφωνα με τη διαδικασία I του άρθρου 2 της απόφασης 87/373/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 13ης Ιουλίου 1987, σχετικά με τη θέσπιση των διαδικασιών για την άσκηση των εκτελεστικών εξουσιών που ανατίθενται στην Επιτροπή (10).
5. Προκειμένου να αποφευχθούν ελλείψεις ισορροπίας στο άνοιγμα των αγορών ηλεκτρικής ενέργειας κατά το διάστημα μέχρι την επανεξέταση της οδηγίας που προβλέπεται στο άρθρο 26:
 - α) δεν μπορούν να απαγορευτούν οι συμβάσεις για την προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας δυνάμει των άρθρων 17 και 18 με επιλέξιμο πελάτη στο δίκτυο άλλου κράτους μέλους αν αυτός θεωρείται επιλέξιμος πελάτης και στα δύο ενεχόμενα δίκτυα
 - β) σε περιπτώσεις άρνησης της διεξαγωγής συναλλαγών του είδους που περιγράφονται στο στοιχείο α) για το λόγο ότι ο πελάτης είναι επιλέξιμος σε ένα μόνο από τα δύο δίκτυα, η Επιτροπή μπορεί, λαμβάνοντας υπόψη την κατάσταση της αγοράς και το κοινό συμφέρον, να υποχρεώσει το αρνούμενο μέρος να εκτελέσει την αιτούμενη παροχή ηλεκτρικής ενέργειας

μετά από αίτημα του κράτους μέλους στο οποίο ευρίσκεται ο επιλέξιμος πελάτης. Εκ παραλλήλου με τη διαδικασία και το χρονοδιάγραμμα που προβλέπονται στο άρθρο 26, και το αργότερο μετά την πάροδο του μισού διαστήματος που προβλέπεται σε αυτό το άρθρο, η Επιτροπή επανεξετάζει το στοιχείο β) του πρώτου εδαφίου βάσει των εξελίξεων της αγοράς και λαμβάνοντας υπόψη το κοινό συμφέρον. Υπό το φως της κτηθείσας πείρας, η Επιτροπή αξιολογεί την κατάσταση και υποβάλλει έκθεση για τις ενδεχόμενες ελλείψεις ισορροπίας στο άνοιγμα των αγορών ηλεκτρικής ενέργειας όσον αφορά την παρούσα παράγραφο.

Άρθρο 20

1. Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα ώστε:
 - i) οι ανεξάρτητοι παραγωγοί και οι αυτοπαραγωγοί να μπορούν να διαπραγματεύονται πρόσβαση στο δίκτυο για τον εφοδιασμό των εγκαταστάσεων και των θυγατρικών επιχειρήσεών τους που βρίσκονται στο ίδιο ή σε άλλο κράτος μέλος, μέσω του διασυνδεδεμένου δικτύου,
 - ii) οι παραγωγοί που βρίσκονται εκτός του εδάφους που καλύπτεται από το δίκτυο να μπορούν να συνάπτουν σύμβαση προμήθειας μετά από πρόσκληση υποβολής προσφορών για νέο δυναμικό παραγωγής και να έχουν πρόσβαση στο δίκτυο για την εκτέλεση αυτής της σύμβασης.
2. Τα κράτη μέλη φροντίζουν ώστε τα ενδιαφερόμενα μέρη να διαπραγματεύονται καλόπιστα και να μην καταχρώνται της διαπραγματευτικής τους θέσεως, παρεμποδίζοντας στην αίσια έκβαση των εν λόγω διαπραγματεύσεων.
3. Τα κράτη μέλη ορίζουν αρμόδια αρχή, που πρέπει να είναι ανεξάρτητη από τα συμβαλλόμενα μέρη, για την επίλυση διαφορών σχετικών με τις εν λόγω συμβάσεις και διαπραγματεύσεις. Αυτή η αρχή επιλύει ιδίως τις διαφορές που αφορούν τις συμβάσεις, τις διαπραγματεύσεις και την άρνηση πρόσβασης και αγοράς.
4. Σε περίπτωση διασυνοριακής διαφοράς, αρμόδια για την επίλυση της διαφοράς αρχή θα είναι η αρχή επίλυσης της διαφοράς η οποία καλύπτει το δίκτυο του μοναδικού αγοραστή ή του διαχειριστή του δικτύου που αρνείται τη χρησιμοποίηση του δικτύου ή την πρόσβαση σ' αυτό.
5. Η προσφυγή στην αρχή αυτή δεν θίγει την άσκηση δικαιωμάτων προσφυγής δυνάμει του κοινοτικού δικαίου.

Άρθρο 21

1. Τα κράτη μέλη λαμβάνουν μέτρα, στο πλαίσιο των διαδικασιών και δικαιωμάτων των άρθρων 17 και 18, προκειμένου να υπάρχει η δυνατότητα:
 - όλες οι εγκατεστημένες στο έδαφός τους επιχειρήσεις παραγωγής και οι επιχειρήσεις προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας, όπου τα κράτη μέλη επιτρέπουν την ύπαρξή τους, να εφοδιάζουν με απευθείας γραμμή τις εγκαταστάσεις, θυγατρικές επιχειρήσεις και επιλέξιμους πελάτες τους,
 - κάθε επιλέξιμος πελάτης εντός του εδάφους τους να αγοράζει ηλεκτρική ενέργεια και να εφοδιάζεται με απευθείας γραμμή από επιχείρηση παραγωγής και προμήθειας, όπου τα κράτη μέλη επιτρέπουν αυτούς τους προμηθευτές.
2. Τα κράτη μέλη καθορίζουν τα κριτήρια για τη χορήγηση αδειών κατασκευής απευθείας γραμμών στο έδαφός τους. Τα κριτήρια αυτά πρέπει να είναι αντικειμενικά και αμερόληπτα.
3. Η δυνατότητα εφοδιασμού με απευθείας γραμμή που αναφέρεται στην παράγραφο 1 δεν θίγει τη δυνατότητα σύναψης συμβάσεων ηλεκτρικής ενέργειας σύμφωνα με τα άρθρα 17 και 18.
4. Τα κράτη μέλη μπορούν να θέτουν ως προϋπόθεση για τη χορήγηση άδειας κατασκευής απευθείας γραμμής είτε την άρνηση πρόσβασης στο δίκτυο βάσει, ανάλογα με την περίπτωση, του άρθρου 17 παράγραφος 5 ή του άρθρου 18 παράγραφος 4, είτε την κίνηση διαδικασίας επίλυσης των διαφορών δυνάμει του άρθρου 20.
5. Τα κράτη μέλη μπορούν να αρνηθούν τη χορήγηση άδειας απευθείας γραμμής, εάν η χορήγηση αυτής της άδειας αντιβαίνει στις διατάξεις του άρθρου 3. Η άρνηση πρέπει να είναι δεόντως αιτιολογημένη.

Άρθρο 22

Τα κράτη μέλη δημιουργούν κατάλληλους και αποτελεσματικούς μηχανισμούς για τη ρύθμιση, τον έλεγχο και τη διαφάνεια, προκειμένου να αποφεύγεται κάθε κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης, και δη εις βάρος των καταναλωτών, καθώς και κάθε εξοντωτική συμπεριφορά. Οι μηχανισμοί αυτοί λαμβάνουν υπόψη τις διατάξεις της συνθήκης, και ιδίως το άρθρο 86.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VIII

Τελικές διατάξεις

Άρθρο 23

Σε περίπτωση αιφνίδιας κρίσης στην αγορά της ενέργειας και εφόσον απειλούνται η υλική ασφάλεια ή η ακεραιότητα των προσώπων, των μηχανημάτων ή των εγκαταστάσεων, ή η αρτιότητα του δικτύου, ένα κράτος μέλος μπορεί να λαμβάνει προσωρινά τα αναγκαία μέτρα διασφάλισης.

Τα μέτρα αυτά πρέπει να προκαλούν τις ελάχιστες δυνατές διαταραχές στη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς και να μην υπερβαίνουν τα όρια που είναι απολύτως απαραίτητα για την αντιμετώπιση των αιφνίδιων δυσχερειών που έχουν προκύψει.

Το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος κοινοποιεί αμελλητί αυτά τα μέτρα στα άλλα κράτη μέλη και στην Επιτροπή, η οποία μπορεί να αποφασίσει ότι το εν λόγω κράτος μέλος οφείλει να τα τροποποιήσει ή να τα καταργήσει, εφόσον προκαλούν στρεβλώσεις του ανταγωνισμού και διαταράσσουν τις συναλλαγές κατά τρόπο ασυμβίβαστο με το κοινό συμφέρον.

Άρθρο 24

1. Τα κράτη μέλη, στα οποία οι υποχρεώσεις που αναλήφθηκαν ή οι εγγυήσεις λειτουργίας που χορηγήθηκαν πριν από την έναρξη ισχύος της παρούσας οδηγίας είναι δυνατόν να μην μπορούν να τηρηθούν λόγω των διατάξεων της παρούσας οδηγίας, μπορούν να ζητήσουν να τύχουν μεταβατικού καθεστώτος, το οποίο θα μπορεί να τους παραχωρήσει η Επιτροπή, λαμβάνοντας, μεταξύ άλλων, υπόψη τις διαστάσεις του σχετικού δικτύου, το επίπεδο διασύνδεσης του και τη διάρθρωση της ηλεκτροβιομηχανίας του. Η Επιτροπή ενημερώνει τα κράτη μέλη για τις εφαρμογές αυτές προτού λάβει απόφαση, λαμβάνοντας υπόψη τις επιταγές της εμπιστευτικότητας. Η απόφαση δημοσιεύεται στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.
2. Το μεταβατικό αυτό καθεστώς είναι χρονικά περιορισμένο και συνδέεται με την εκπόνηση των υποχρεώσεων ή εγγυήσεων που αναφέρθηκαν στην παράγραφο 1. Το μεταβατικό καθεστώς μπορεί να καλύπτει παρεκκλίσεις από τα κεφάλαια IV, VI και VII της παρούσας οδηγίας. Οι αιτήσεις μεταβατικού καθεστώτος πρέπει να κοινοποιηθούν στην Επιτροπή το αργότερο ένα έτος μετά την έναρξη ισχύος της παρούσας οδηγίας.
3. Τα κράτη μέλη τα οποία, μετά την έναρξη ισχύος της παρούσας οδηγίας, μπορούν να αποδείξουν την ύπαρξη ουσιαστικών προβλημάτων για τη λειτουργία των μικρών απομονωμένων δικτύων τους, μπορούν να ζητήσουν να τύχουν παρεκκλίσεων από τις οικείες διατάξεις των κεφαλαίων IV, V, VI και VII, τις οποίες θα μπορεί να τους παραχωρήσει η Επιτροπή. Η Επιτροπή ενημερώνει τα κράτη μέλη για τις εφαρμογές αυτές προτού λάβει απόφαση, λαμβάνοντας υπόψη τις επιταγές της εμπιστευτικότητας. Η παρούσα απόφαση δημοσιεύεται στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Η παρούσα παράγραφος ισχύει επίσης και για το Λουξεμβούργο.

Άρθρο 25

1. Πριν από το τέλος του πρώτου έτους μετά την έναρξη ισχύος της παρούσας οδηγίας, η Επιτροπή υποβάλλει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο έκθεση για τις απαιτήσεις εναρμόνισης που δεν συνδέονται με τις διατάξεις της παρούσας οδηγίας. Εάν χρειάζεται, η Επιτροπή συνοδεύει την έκθεση με τις αναγκαίες προτάσεις εναρμόνισης για την εύρυθμη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας.
2. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο αποφαινόμενοι για τις εν λόγω προτάσεις εντός δύο ετών από την υποβολή τους.

Άρθρο 26

Η Επιτροπή επανεξετάζει την εφαρμογή της παρούσας οδηγίας και υποβάλλει έκθεση για την κτηθείσα πείρα σχετικά με τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας και την εφαρμογή των αναφερόμενων στο άρθρο 3 γενικών κανόνων, προκειμένου να δοθεί η δυνατότητα στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο να εξετάσουν, εν καιρώ, υπό το φως της κτηθείσας πείρας, τη δυνατότητα περαιτέρω ανοίγματος της αγοράς που θα τεθεί σε ισχύ εννέα έτη μετά την έναρξη ισχύος της παρούσας οδηγίας, λαμβάνοντας υπόψη τη συνύπαρξη των συστημάτων που αναφέρονται στα άρθρα 17 και 18.

Άρθρο 27

1. Τα κράτη μέλη θέτουν σε ισχύ τις αναγκαίες νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις για να συμμορφωθούν με την παρούσα οδηγία όχι αργότερα από τις 19 Φεβρουαρίου 1999. Πληροφορούν αμέσως την Ευρωπαϊκή Ένωση σχετικά.
2. Το Βέλγιο, η Ελλάδα και η Ιρλανδία, λόγω των τεχνικών ιδιομορφιών και δικτύων τους ηλεκτρικής ενέργειας, έχουν επιπλέον προθεσμία ενός έτους, δύο ετών και ενός έτους αντιστοίχως για την εφαρμογή των υποχρεώσεων που απορρέουν από την παρούσα οδηγία. Τα συγκεκριμένα κράτη μέλη, κατά τη χρησιμοποίηση της δυνατότητας αυτής, πληροφορούν σχετικά την Επιτροπή.
3. Οι διατάξεις αυτές, όταν θεσπίζονται από τα κράτη μέλη, αναφέρονται στην παρούσα οδηγία ή συνοδεύονται από τέτοια αναφορά κατά την επίσημη δημοσίευσή τους. Οι λεπτομερείς διατάξεις αυτής της αναφοράς θεσπίζονται από τα κράτη μέλη.

Άρθρο 28

Η παρούσα οδηγία αρχίζει να ισχύει την εικοστή ημέρα μετά τη δημοσίευσή της στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

Άρθρο 29

Η παρούσα οδηγία απευθύνεται στα κράτη μέλη.

Βρυξέλλες, 19 Δεκεμβρίου 1996.
Για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο
Ο Πρόεδρος
K. HANSCH
Για το Συμβούλιο
Ο Πρόεδρος
S. BARRETT

- (1) ΕΕ αριθ. C 65 της 14. 3. 1992, σ. 4 και ΕΕ αριθ. C 123 της 4. 5. 1994, σ. 1.
- (2) ΕΕ αριθ. C 73 της 15. 3. 1993, σ. 31.
- (3) Γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 17ης Νοεμβρίου 1993 (ΕΕ αριθ. C 329 της 16. 12. 1993, σ. 150), κοινή θέση του Συμβουλίου της 25ης Ιουλίου 1996 (ΕΕ αριθ. C 315 της 24ης Οκτωβρίου 1996, σ. 18) και απόφαση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 11ης Δεκεμβρίου 1996 (δεν έχει ακόμα δημοσιευθεί στην Επίσημη Εφημερίδα). Απόφαση του Συμβουλίου της 19ης Δεκεμβρίου 1996.
- (4) ΕΕ αριθ. L 313 της 13. 11. 1990, σ. 30 οδηγία όπως τροποποιήθηκε τελευταία από την απόφαση 95/162/ΕΚ της Επιτροπής (ΕΕ αριθ. L 107 της 12. 5. 1995, σ. 53).
- (5) ΕΕ αριθ. L 185 της 17. 7. 1990, σ. 16 οδηγία όπως τροποποιήθηκε τελευταία από την οδηγία 93/87/ΕΟΚ της Επιτροπής (ΕΕ αριθ. L 277 της 10. 11. 1993, σ. 32).
- (6) ΕΕ αριθ. L 161 της 29. 6. 1996, σ. 147.
- (7) ΕΕ αριθ. L 109 της 26. 4. 1983, σ. 8 οδηγία όπως τροποποιήθηκε τελευταία από την πράξη προσχώρησης του 1994.
- (8) ΕΕ αριθ. L 222 της 14. 8. 1978, σ. 11 οδηγία όπως τροποποιήθηκε τελευταία από την πράξη προσχώρησης του 1994.
- (9) ΕΕ αριθ. L 193 της 18. 7. 1983, σ. 1 οδηγία όπως τροποποιήθηκε τελευταία από την πράξη προσχώρησης του 1994.
- (10) ΕΕ αριθ. L 197 της 18. 7. 1987, σ. 33.